

Tko će sutra moći vratiti kredit?

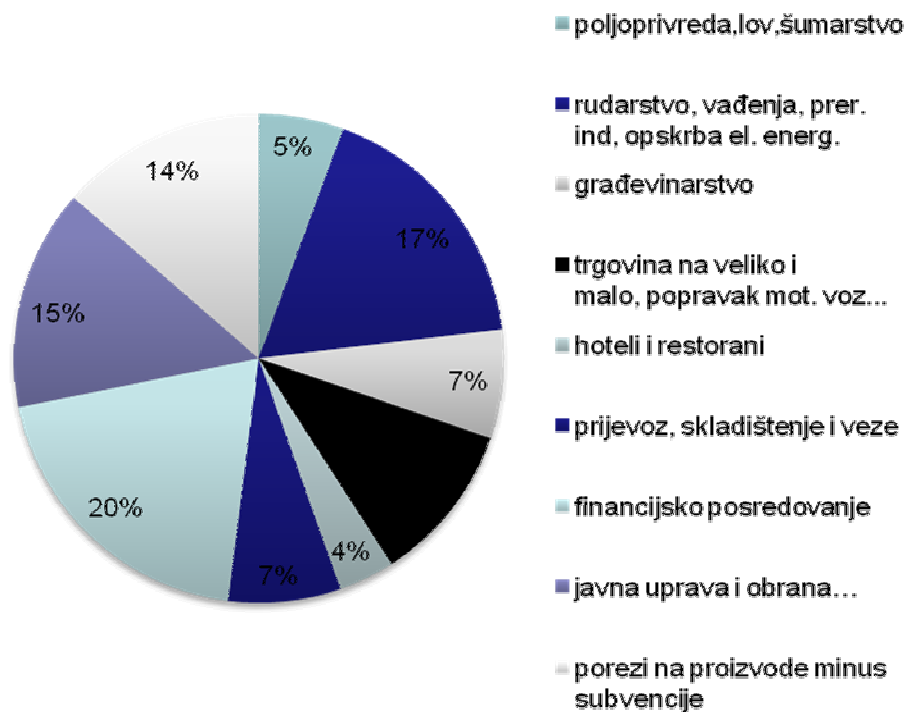
**Prezentacija za konferenciju TNZ
2010.**

Damir Odak
predsjednik Uprave OTP banke Hrvatska

STRUKTURA HRVATSKOG GOSPODARSTVA

- Ovo je prikaz strukture BDP-a u posljednjoj godini prije recesije
- Da bismo dobro procijenili rizike u kreditiranju gospodarstva moramo se pitati: Kako će ta struktura izgledati za osam godina?

Struktura BDP-a 2008.

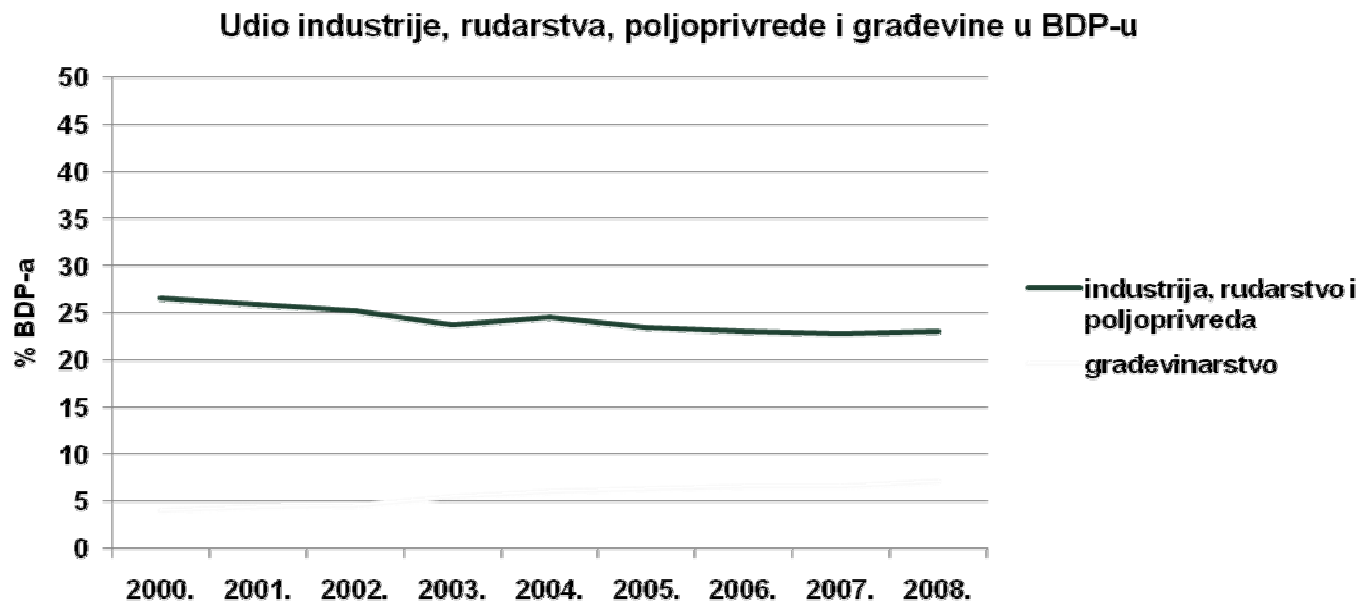

Izvor: DZS; HGK

RESTRUKTURIRANJE

- Kontinuirani proces – uzrokovan promjenama relativnih cijena i očekivanja
- struktura gospodarstva mijenja se i prilagođava uočenim mogućnostima i rizicima
- Do kraja 2008. restrukturiranje je bilo motivirano pretežno mogućnostima, dok ga danas usmjeravaju pretežno rizici
- Za banke, na praktičnoj razini, razumijevanje smjera restrukturiranja poboljšava upravljanje kreditnim rizicima

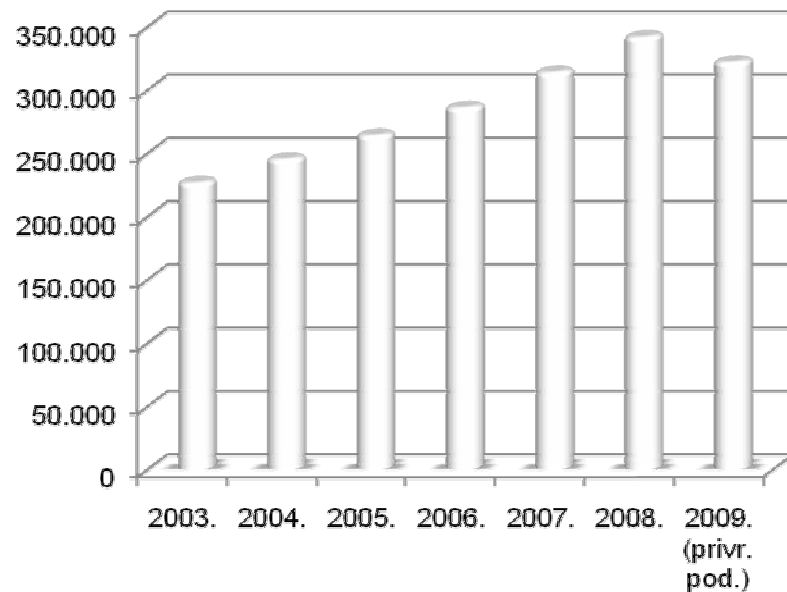

Izvor: DZS; HGK

RECESIJA

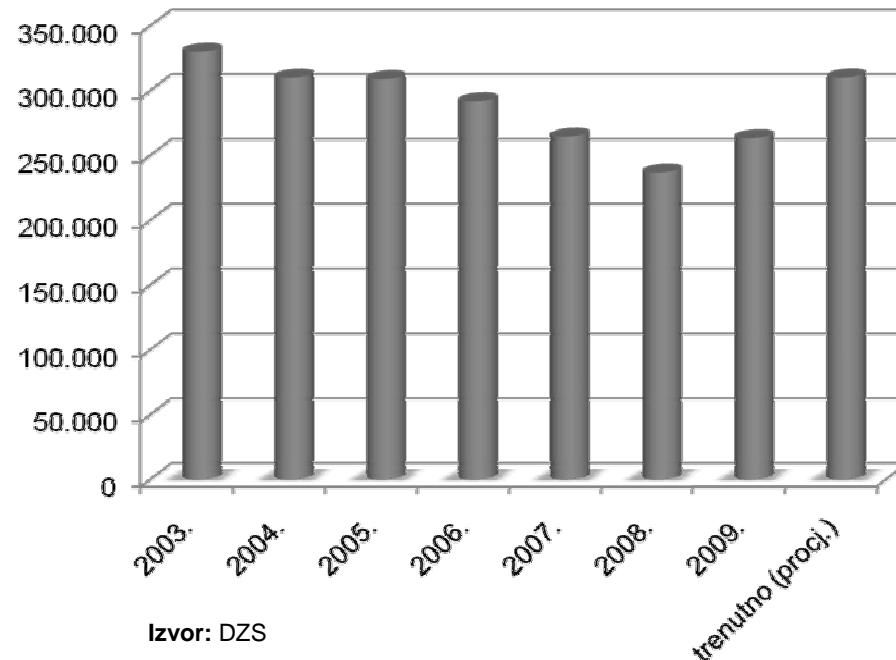
- Od latinskog recedere – povlačiti se. Usporavanje gospodarskog rasta
- Broj nezaposlenih s 236.000 u 2008. porastao na navodnih 310.000 početkom 2010.
- Tijekom 2009. uočen pad aktivnosti u praktično svim granama. BDP smanjen oko 5,8%
- U 2010. moguće neplanirano povećanje proračunskog deficita (zbog podbačaja prihodovne strane i aktiviranja garancija)

BDP (tekuće cijene) u mio HRK

Izvor: DZS

broj nezaposlenih (godišnji prosjek)

Izvor: DZS

DOSADAŠNJI MODEL RAZVOJA

- Dosadašnji se model razvoja temeljio na razvoju građevinarstva u realnom sektoru i fiskalnoj izdašnosti uvoza
- Takav pristup omogućavao je gospodarski rast uz niski do umjereni deficit proračuna

- Prethodni razvojni ciklus podržavao je brzi rast kredita u odnosu na BDP. Taj rast kredita potjecao je pretežno iz inozemnih izvora. Generirao ga je bankarski sustav na tri načina:
 - Porastom udjela inozemne pasive
 - Smanjivanjem udjela inozemne aktive
 - FDI u kapital banaka
- Kreditni potencijal generiran iz tih izvora koristio se za financiranje:
 - Građevinarstva – cestogradnje, stanogradnje i trgovačkih centara
 - Potrošnje stanovništva i kupnje stanova
 - Državne investicijske potrošnje i deficita proračuna

Podaci HGK

Promjene u bilancama banaka	2001.	2008.
Inozemna pasiva	15%	21%
Inozemna aktiva	23%	14%
Kreditni građanima	21%	35%

KRIZA

- Korjen je u grčkoj riječi κρίση neočekivanog značenja – MIŠLJENJE/ODLUKA
- Krizu je znači vrijeme u kojem se mora misliti i odlučivati.

-Gospodarska kriza sastoji se od četiri faze:

1. Usporavanje poslovnih aktivnosti
2. Promjena relativnih cijena
3. Promjena gospodarske strukture
4. Ubrzavanje poslovnih aktivnosti

- Hrvatsko gospodarstvo danas je na prelasku iz prve u drugu fazu. Tek završetak treće faze omogućiti će srednjoročno održiv gospodarski rast
 - Upravo odluke donesene u drugoj i trećoj fazi određuju vrijeme nastupa i održivost novog ciklusa rasta
 - Borba za održanje postojeće gospodarske strukture produžava recesiju i usporava oporavak
-

PRETPOSTAVKE POKRETANJA NOVOG RAZVOJNOG CIKLUSA

Teza – novi ciklus dugoročno održivog rasta ne može se pokrenuti po istom modelu

Preduvjet pokretanja novog ciklusa – rast udjela u BDP-u grana gospodarstva u kojima Hrvatska ima lako dohvatljivu i održivu konkurentsku prednost

Promjena pravne i fiskalne strukture u svrhu potpore restrukturiranju i rastu

ZAŠTO ĆE SE STRUKTURA GOSPODARSTVA NUŽNO MIJENJATI?

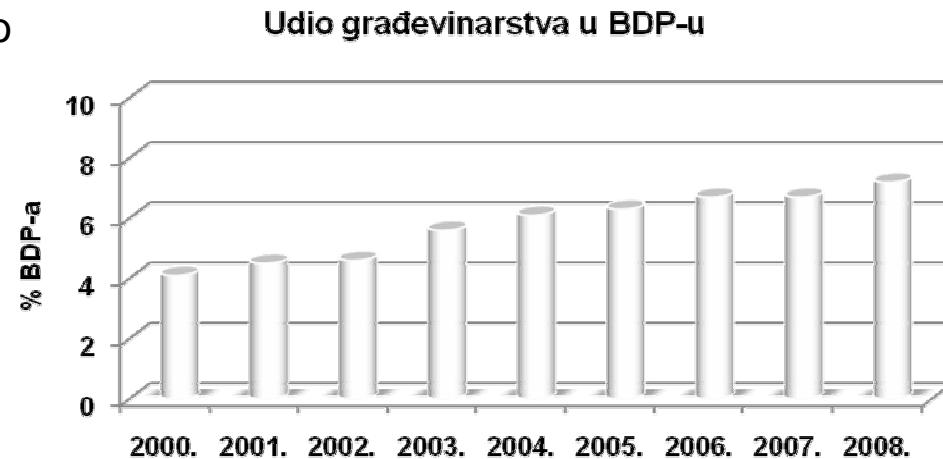
Do 2008. godine sljedeći pokretači razvoja podupirali su rast BDP-a:

- Stanogradnja (procjena broja izgrađenih stanova godišnje po godinama) – danas broj upotrebljivih stambenih jedinica za oko 25% premašuje broj obitelji

Novi stanovi	2005.	2006.	2007.	2008.
Izgrađeni cca	4.500	7.700	5.900	7.900
Prodani cca	2.100	3.400	3.100	3.000

Izvor: HGK

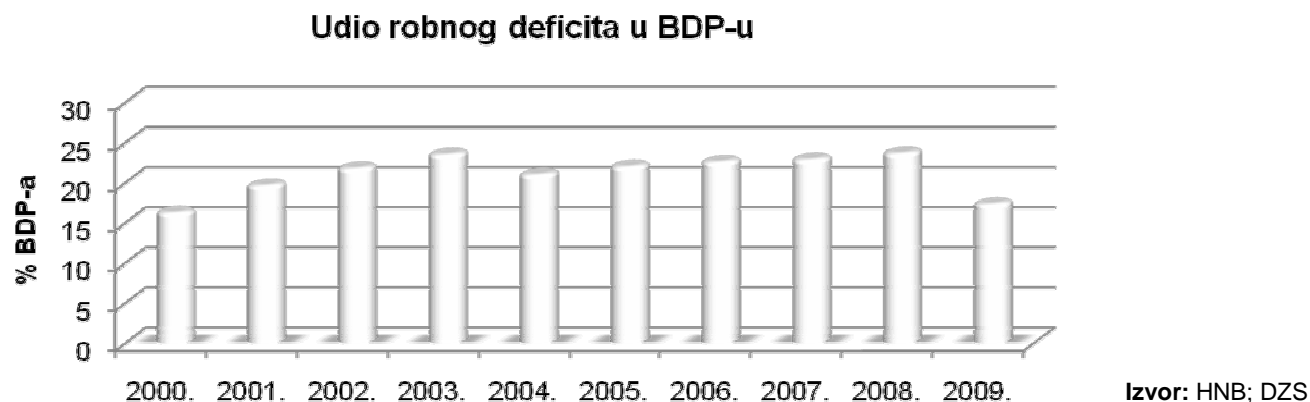
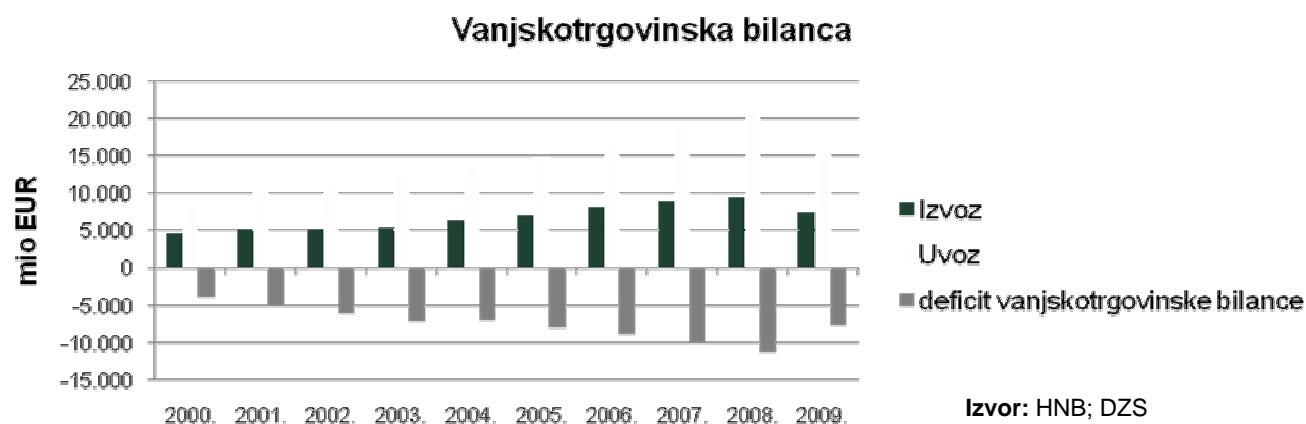
- Cestogradnja - u kilometrima autoputa po glavi stanovnika dostigli smo Njemačku
- Maloprodaja - uz smanjenje prometa od cca 15% godišnje, broj kvadrata trgovina i dalje raste. Grade se novi centri.
- Dugoročno generirane strukturne anomalije izazvale su nagli rast kreditnih rizika

Izvor: DZS; HGK

ZAŠTO ĆE SE STRUKTURA GOSPODARSTVA NUŽNO MIJENJATI?

- Uvoz – pokrće uvoza izvozom u 2008. 46%, a udjel robnog deficita u BDP-u 24%. Izvršenje proračuna značajno ovisi o prihodima vezanim uz uvoz
- Subvencije – značajan dio gospodarske aktivnosti ekonomski je neodrživ bez subvencija (brodogradnja, mala poljoprivreda). Proračun srednjoročno ne može nositi ovolike subvencije bez narušavanja konkurentnosti.

STRUKTURNE NEPRAVILNOSTI POSTOJEĆEG MODELA I

- Financijski sustav osjetljiv na stanje tržišta nekretnina
- Pravni sustav obeshrabruje gospodarsku aktivnost i zapošljavanje
- Zaštićeno “radno mjesto”
- Visoko i rastuće podržavljenje gospodarstva uz pad značaja i vitalnosti privatnog sektora

Dinamika rasta privatne i javne finalne potrošnje u odnosu na isti kvartal prethodne godine				
	IV 2008.	I 2009.	II 2009.	III 2009.
Domaćinstva	-3,2	-9,9	-9,4	-6,9
Javni sektor	2,7	3,9	1,2	-0,6
Javna kao % ukupne potrošnje	24	26	26	26

STRUKTURNE NEPRAVILNOSTI POSTOJEĆEG MODELA II

- Međunarodna kreditna sposobnost zemlje ovisna o turizmu više nego i jedna “banana” država o izvozu banana

Pokrivenost robnog deficita ino prihodom od turizma				
Godina	2005.	2006.	2007.	2008.
Pokrivenost	72%	68%	64%	62%

- Visoko porezno opterećenje.
 - Protu-poduzetničko raspoloženje javnosti.
 - Vrlo nizak očekivani povrat na sve klase imovine uz rizik pada vrijednosti imovine. Npr. iznajmljivanje stana nosi 3% povrata, 10% se smatra standardom
 - Posljedica strukturnih nepravilnosti je izbjegavanje rizika– uočava se kroz porast iznosa i koncentracije oročenih depozita
-

KAKO POKRENUTI RAZVOJ?

- Pogrešna percepcija – za razvoj nam nedostaje novca. Novca imamo u izobilju. Nedostaje *ideja, motivacije i pravne sigurnosti*
- Hrvatski rezidenti raspolažu financijskim resursima u visini pola godišnjeg BDP-a – prvenstveno u obliku štednih i oročenih depozita
- Poslovna aktivnost brzo bi oživjela produktivnom upotrebom dijela tih sredstava
- To mogu djelotvorno napraviti samo vlasnici tog novca ako steknu vjeru u budućnost i svoje sposobnosti

mio HRK, tekuće cijene	2007.	2008.	2009.
Štedni i oročeni depoziti stanovništva (kune i devize)	103.666	121.482	129.926
BDP	314.223	342.159	322.314

ZAKLJUČAK

Ključna riječ prethodnog ciklusa bila je **kredit**

Novi ciklus pokrenut će **poduzetništvo**

OKRUGLI STOL

1.

Svaki sudionik će izabrati jednu granu ili aktivnost za koju mu se čini da bi trebala rasti brže od prosjeka

2.

Navest će koje glavne rizike i teškoće povezane s financiranjem razvoja te grane vidi

3.

Predložiti moguće mjere potpore bez transfera proračunskih sredstava

Proizvodnja hrane i pića

PROIZVODNJA HRANE I PIĆA

Proizvodnja hrane i pića ima izgleda biti jedna od perspektivnijih grana zato što:

Nekoliko je velikih i uspješnih sustava u toj grani – Agrokor, Vindija, Podravka, Kraš, Atlantik, Gavrilović itd.

Ti sustavi i danas posluju pozitivno i rastu

Raspolažu značajnim fizičkim kapacitetima i znanjem

Veliki broj manjih poduzeća prisutan je na lokalnim ili specijaliziranim tržištima (posebno pića)

Imamo dobre proizvode i robne marke

Tijekom 6 godina (2003-2008) povećan je izvoz po prosječnoj stopi od 7%

To je stabilno tržište i u teškim vremenima – ljudi će radije odgoditi kupnju auta ili stana nego loše jesti

ZAŠTO JE DOBRO DA “PROIZVODNJA HRANE I PIĆA” BUDE JEDAN OD GLAVNIH NOSITELJA RAZVOJA I

Udjel te grane u ukupnoj industrijskoj proizvodnji je 20%. Njezin ubrzani rast donosi neposredne opipljive makroekonomske učinke

Postoje potrebni ljudski, proizvodni i sirovinski resursi

Kontinuitet poslovanja u istoj grani –
olakšava pribavljanje kredita

Brzi rast uvoza u toj grani od prosječno 7% godišnje 2003-2008.
otvara značajan prostor za supstituciju uvoza domaćom proizvodnjom

Efikasno investiranje – proširenje umjesto izgradnje kapaciteta

ZAŠTO JE DOBRO DA “PROIZVODNJA HRANE I PIĆA” BUDE JEDAN OD GLAVNIH NOSITELJA RAZVOJA II

Utjecaj na zapošljavanje – izravno i putem aktiviranja poljoprivrede

Snažan položaj robnih marki na domaćem tržištu
osnova za izlaz na nova tržišta

Regionalna distribucija kapaciteta –
ravnomyjermi gospodarski razvoj

Dugoročni ugovori smanjuju rizike primarnih poljoprivrednih
proizvođača jer su cijene prerađevina stabilnije od cijena sirovina

PROBLEMI POVEZANI S FINANCIRANJEM GRANE

Nepostojanje utrživog kolaterala – tvornice nisu dobra hipoteka

Izlazak na kompetitivna ino-tržišta nosi visoke troškove i rizike

Rizik i rok naplate od maloprodaje i ino-kupaca

ŠTO SE MOŽE UČINITI ZA JAČANJE TE GRANE I

- ✓ Razviti sustav kvalitetnog osiguranja od komercijalnih i nekomercijalnih rizika kod izvoza
- ✓ Razvoj instrumenata trgovačkog financiranja potraživanja s takvim osiguranjima (*forfeiting i factoring*)

- ✓ Sustavna potpora države izlasku na nova tržišta
- ✓ Objedinjavanje malih proizvođača radi zajedničkog nastupa/brandiranja

ŠTO SE MOŽE UČINITI ZA JAČANJE TE GRANE II

- ✓ Poljoprivredna politika usmjerena na razvoj komercijalno isplative sirovinske baze prehrambene industrije
- ✓ Razvoj instrumenata niskorizičnog jamčenja (npr. jamstvo za likvidacijsku vrijednost hipoteke)

Hvala!

damir.odak@otpbanka.hr

